

Светлана Вуксановић¹
 Универзитет у Источном Сарајеву
 Медицински факултет Фоча
 Катедра за енглески језик и књижевност –
 Филозофски факултет Пале

УДК 811.111'367.1
 DOI: 10.7251/FNR1920222V
 Оригинални научни рад

Миња Радоња²
 Универзитет у Источном Сарајеву
 Филозофски факултет Пале
 Катедра за енглески језик и књижевност

РОДНЕ РАЗЛИКЕ У УПОТРЕБИ ПРИЛОШКИХ РЕЧЕНИЦА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Овај рад се бави родним разликама у употреби четири врсте личних прилошких реченица енглеског језика – узрочних, погодбених, намјерних и допусних. Коришћене су четири, насумице одабране, предсједничке дебате са британског, односно америчког говорног подручја како би се испитале тезе постављене у сродним студијама, као значајан допринос успостављању јасније опште корелације између структуралних одлика језика и рода. Закључено је да је особама женског пола ближи однос субординације јер њихов политички дискурс чини 57,62% цјелокупне грађе. У оба корпуса доминирају узрочне реченице, док условне и намјерне заузимају друго, односно треће мјесто. Жене предњаче у употреби узрочних (М [65] : Ж [94]) и намјерних реченица (М [12] : Ж [13]), али са готово незнатним процентуалним удјелом. Родне разлике нису запажене ни при анализи позиције зависне клаузе унутар зависносложене реченице: узрочне реченице у препозицији (М [1,53%] : Ж [2,12%]), узрочне реченице у постпозицији (М [98,46%] : Ж [97,87%]); кондиционалне реченице у препозицији (М [73%] : Ж [75%]), кондиционалне реченице у постпозицији (М [27%] : Ж [25%]); намјерне реченице у препозицији (М [0%] : Ж [0%]), намјерне реченице у постпозицији (М [100%] : Ж [100%]). Дакле, при употреби истраживаних облика реченица није уочена корелација између језика и рода.

Кључне ријечи: енглески језик, прилошке реченице, препозиција, постпозиција, родне разлике

¹ cecavuk119@gmail.com

² minja.radonja@ffuis.edu.ba

Увод

Предмет овог рада јесте утврђивање степена родних разлика при употреби четири врсте личних прилошких реченица – узрочних, погодбених, намјерних и допусних. Овакав приступ подстакнут је недостатком радова који се баве родним разликама у области синтаксе, упркос чињеници да је у неколико посљедних деценија забиљежен пораст у броју студија унутар новог интердисциплинарног поља истраживања под именом *родне студије* (енгл. *gender studies*).

Предикатским реченицама се реализује нека комуникативна или конституентска функција. Реченице с комуникативном функцијом образују завршену комуникативну јединицу и називају се *независним* реченицама. Супротно њима, реченице с конституентском функцијом дио су више конструкције и не образују комуникативну реченицу. Стога се називају *зависним* (*субординираним* или *хијоџаксичким*) реченицама. Та виша реченица, не укључујући зависну реченицу, употребљава се под термином *главна* (*ујравна*) реченица, а виша реченица чији је неки од конституената исказан зависном реченицом структурално представља *зависносложену* реченицу (Станојчић и Поповић, 2008, стр. 307). Зависне реченице могу бити *уведене* (када је субјунктор присутан) и *неуведене* које карактерише одсуство таквог везника (Mrazović i Vukadinović, 1990, str. 499–500). *Зависни везници* или *субјунктори* непромјенљиве су врсте ријечи које уводе зависне реченице и, самим тим, управљају истом. Поред тога, заслужни су за одређивање врсте и значења подређене реченице (Исто, стр. 370; Kristal [Crystal], 1988, str. 249).

Енглески језик разликује четири врсте зависних реченица: именичке, придјевске, прилошке и компаративне (Grinbaum i Kverk [Greenbaum and Quirk], 2009, str. 305). Прилошке зависне реченице имају функцију прилошке одредбе у управној реченици те нису обавезни реченични елементи. Стога, могу бити смјештене на почетку, у средини или на крају надређене реченице и обављати различите семантичке улоге (Daglas, Konrad i Lič [Dauglas, Conrad and Leech], 2003, str. 257). Реченице које имају адвербијалну вриједност могу бити личне (финитне) и неличне (нефинитне)³, у зависности од тога да ли садрже глагол у личном облику. За разлику од неличних реченица, личне су мање језгровите али јасније услед чињенице да су носилац сопственог примарног времена и мода-

³ У српском језику говори се о *неличним глаголским јединицама* или, како их Мразовић и Вукадиновић (1990) називају, *партиципийским јрујама ријечи* које су функционално блиске одговарајућим врстама зависних реченица прилошког значења (Станојчић и Поповић, 2008, стр. 339).

литета, да је у њима садржан вршилац радње, као и да најчешће садрже субјунктор (Исто, стр. 259).

Сврсисходност овог рада јесте да се анализом и системским прегледом четири врсте адвербијалних реченица које мушкарци, односно жене, користе у политичком дискурсу испитају тезе постављене у претходним истраживањима, али и добије потпунија слика о структуралним одликама језика на основу родних разлика, као значајан допринос успостављању јасније опште корелације између језика и рода. Утврдићемо колика је учесталост јављања поменутих клауза, каква је њихова позиција унутар зависноскожене реченице, као и који то субјунктори уводе истраживане типове реченица. Такође, покушаћемо понудити логична објашњења за неке од добијених резултата анализе.

Како нам је један од циљева да испитамо закључке донесене у сродним студијама, полазимо од рада њемачке лингвисткиње Мандорф [Mondorf]. Наиме, Брита Мандорф закључује како не постоји статистички значајна разлика у броју клауза које користе два пола, што се не би могло рећи за њихову позицију. Узрочне реченице знатно више користе особе женског пола, и то у постпозицији, док није запажена корелација када је препозиција у питању. Код кондиционалних реченица нису запажене родне разлике у броју клауза. У постпозицији ове реченице више користе жене, док у препозицији није запажена корелација. Намјерне реченице поново знатно више користе жене, а сви пронађени случајеви ових реченица слиједе управну реченицу. Допусне реченице одступају од претходне три јер су блискије особама јачег пола. Једине су прилошке реченице код којих се корелација уочава у препозицији (2002, str. 158–166).

Грађу коришћену у овом раду чини 269 примјера зависних реченица, сакупљених у периоду од јула до септембра 2018. Корпус се састоји од четири, насумице одабране, предсједничке дебате са британског, односно америчког говорног подручја, и то: *The First Presidential Debate: Hillary Clinton vs Donald Trump* [ФПД]; *The Second Presidential Debate: Hillary Clinton vs Donald Trump* [СПД]; *The Battle for Number 10: Theresa May vs Jeremy Corbyn* [БНТ] и *Question Time-Leaders Special: Theresa May vs Jeremy Corbyn* [КТЛС]. Поменуте дебате објављене су у посљедње двије године, што резултате анализе чини реалнијим. Ипак, изнијети закључци могу изгубити на својој објективности пошто зависе од стила самих учесника дебате. Анализу корпуса заснивамо на подјели коју су понудили лингвисти Гринбаум и Кверк (2009) будући да је њихова граматика општеприхваћена, доступна, прегледна, али и знатно коришћена и цитирана. При изради рада користили смо и српске изворе усљед универзалног карактера истраживаног феномена.

Језик и род

Шездесетих година двадесетог вијека настаје социолингвистика као одговор на структуралистичку теорију и трансформативно-генеративну граматику, гдје се акценат стављао на *језичко знање* и *језичку способност*, док се код социолингвистике фокус помјера на *ујошребу језика* (Радовановић, 2003). Под окриљем социолингвистике, која прави везу између језика и његових говорника, и под утицајем другог таласа феминизма настаје нова научна област под називом *родне студије*. Од почетка се у оквиру родних студија правила граница између пола и рода, а та дистинкција је „једна од основа западне феминистичке мисли“⁴ (Mekelhini [McElhinny], 2003, str. 22). Пол је биолошка категорија, а род друштвена и културолошки условљена категорија која се односи на „чињеницу да, рођени као мушкарци или жене, у својим културама и друштвима одрастамо сходно обрасцима друштва који су подложни променама“ (Savić, 2009, str. 8), и да су ти обрасци јасно видљиви у језику.

Истраживачи који проучавају однос језика и рода позивају се на Робин Лејкоф [Lakoff], која је поставила темеље у овој области објављивањем књиге *Језик и мјесто жена* (енгл. *Language and woman's place*) 1975. године. Лејкоф (1975) даје карактеристике женског језика, као што су употреба лексике карактеристичне за поља интересовања и искуства жена, „празни“ придјевни, употреба ограда (енгл. *hedges*), поштовање језичке норме, висока интонација на крају исказа, чак и избјегавање причања вицева, те употреба учтивих језичких форми.

За наш рад значајна су истраживања која се односе на употребу ограда у говору жена и мушкараца и њихове разлике. Ограде у говору могу имати свакојакe лингвистичке форме, а често су то ријечи попут *well* или *kind a* које се користе када говорник није сигуран у оно што говори. Чињеницу да се употреба ограда у говору више приписује женама Лејкоф објашњава тиме да су жене културолошки условљене „да вјерују да наметање није пожељно, дамски, ни женствено“⁵. Лејкоф такође наводи да претјерана употреба ограда „даје утисак да говорник нема ауторитет или да не зна о чему говори“⁶ (1975, str. 54).

⁴ “The distinction between sex and gender has been one of the foundations of Western feminist thought.” [Аутори користе сопствени превод.]

⁵ “[W]omen are socialized to believe that asserting themselves strongly isn't nice or ladylike, or even feminine.”

⁶ “[U]sed to excess, hedges, like question intonation, give the impression that the speaker lacks authority or doesn't know what he's talking about.”

Употреба ограда објашњава се и теоријом учтивости, према којој се овакве језичке форме користе како се не би угрозио образ саговорника. Браун и Левинсон [Brown and Levinson] (1987) наводе да се адвербијалне клаузе могу користити као ограде које упућују на стратегије индивидуалистичке учтивости (енгл. *negative politeness*).

Јасно је да су родне разлике у језику највећим дијелом базиране на анализи лексике и да нема много емпиријских истраживања на синтаксичком нивоу. Карин Ајмер [Karin Aijmer] (1986) описује адвербијалне клаузе као реченичне ограде, што се сматра једном од значајнијих разлика између мушког и женског говора (према Мандорф, 2002). Такође је значајан допринос Џенет Холмс [Janet Holmes] (1984) функционалној класификацији ограда према позицији у односу на зависну клаузу (према Мандорф, 2002).

Посматрајући прилошке реченице као ограде у социолингвистичком свјетлу, а ослонивши се и на ставове Холмс да функција ових реченица зависи од њихове позиције, у остатку текста дајемо преглед резултата нашег истраживања.

Анализа резултата истраживања

Погледајмо до каквих смо резултата дошли анализом четири облика прилошких реченица код оба пола:

Узрочне (каузалне) реченице

Каузалним реченицама се износи узрок вршења радње надређене реченице (Mrazović i Vukadinović, 1990, str. 527). Ова врста личних реченица уводи се најчешће везницима *because* и *since*, али и везницима попут *as*, *seeing (that)* и архаичног *for* који је одлика формалног енглеског језика и долази увијек иза надређене реченице (Grinbaum i Kverk, 2009, str. 322; Kolins [Collins Cobuild English Grammar], 1990, str. 355).

Анализом говора особа мушког пола пронађено је 65 примјера ове врсте клауза, у већини случајева [64/65] уведених субјунктором *because*, док је регистрован један случај зависне реченице са везником *since*. Примјери из корпуса показују да се ове клаузе могу појавити и у препозицији (1) и у постпозицији (2). Ипак, може се примијетити да је постпозиција много учесталија [64/65].

1) *Будући да сте њоставили то ишшање*, ја у потпуности осуђујем одлуку Доналда Трампа да се повуче с Паришке конференције о климатским промјенама.⁷ (КТЛС, 2017)

⁷ *Since you raised the question, I utterly deplore Donald Trump's decision to withdraw from the Paris Climate Change.*

2) Купујемо војне производе који нас коштају много више него што би то заиста требало да буде случај *зашто што нас не воде људи који знају шта раде*.⁸ (ФПД, 2016)

Када погледамо употребу узрочних зависних клауза од стране жена, запажамо одмах да жене у већој мјери користе ову врсту клауза. У корпусу је 95 примјера клауза које су најчешће уведене зависним везником *because* [92/94], а у преостала два примјера коришћени су везници *since* и *seeing that*. Као и код мушкараца, ове клаузе се најчешће јављају у постпозицији [92/94] (3), док су само два примјера у препозицији (4).

3) Стотине хиљада дјеце сада имају прилику да буду усвојена *зашто што радим на промјени нашег система усвајања и хранишљива*.⁹ (СПД, 2016)

4) *Јер ако то урадимо*, онда ћемо имати новац да финансирамо првокласну Националну здравствену службу.¹⁰ (БНТ, 2017)

Погодбене (кондиционалне) реченице

Овом врстом реченица износи се „услов вршења радње надређене реченице“ (Mrazović i Vukadinović, 1990, str. 528). Најчешћи субјунктори овог типа зависних реченица су *if* и *unless*, као и везници који су искључиво везани за финитне клаузе попут: *given (that)*, *on condition (that)*, *provided/providing (that)* и *supposing (that)* (Grinbaum i Kverk, 2009, str. 316–319).

У говору мушкараца пронађено је 37 примјера кондиционалних реченица са субјункторима *if* [35/37]; *unless* [1/37], док је запажен један случај изостављања субјунктора *if* након чега долази до *инверзије* или замјене позиције помоћног глагола и субјекта, што је одлика формалног стила, а јавља се искључиво у нереалним кондиционалним реченицама (Hjuings [Hewings], 2005, str. 168). У процентима, 72,97% клауза претходиле су управну реченицу (5), док у преосталих 27,03% случајева зависна реченица слиједи надређену (6).

5) [...] *га смо узели нафту*, а требало је да то урадимо, ИСИС се не би могао формирати јер је нафта главни извор њихових примања.¹¹ (ФПД, 2016)

⁸ We buy products for military and they come to cost us far above they supposed to be *because we do not have people that know what they are doing*.

⁹ Hundreds of thousands of kids now have a chance to be adopted *because I work to change our adoption and foster care system*.

¹⁰ *Because if we do that*, then we have that money to fund that firstclass National Health Service.

¹¹ [...] *had we taken the oil*, and we should have taken the oil, ISIS would not have been able to form either *because the oil was their primary source of income*.

6) [...] да ли ће се снаћи у будућности, *ако им саградимо куће, било да их изнајме или купе?*¹² (БНТ, 2017)

Послије узрочних клауза, погодбене реченице су на другом мјесту по учесталости у говору жена. Наиме, употрејибљене су 48 пута у корпусу, њих 36 у препозицији (7), а 12 у постпозицији (8):

7) *Ако се сада не позабавимо питањем система социјалне заштите, онда ће се он урушити.*¹³ (БНТ, 2017)

8) *Могу вам обећати вечерас да је то Америка у којој ћу служити ако будем имала среће да постанем ваш председник.*¹⁴ (СПД, 2016)

Намјерне (финалне) реченице

Ове реченице у функцији одредбе за циљ су „зависне реченице које показују *циљ* или *сврху* предузимања радње у вишој реченици, тј. показују да је радња више реченице предузета ради остварења онога што значи зависна реченица“ (Станојчић и Поповић, 2008, стр. 330). У енглеском језику су претежно инфинитивне и могу бити уведене субјункторима попут *so as to* или формалним *in order to* (Grinbaum i Kverk, 2009, str. 323). Рјеђи су случајеви личних намјерних реченица које се иначе препознају по субјункторима *so that*, *so* и *in order that*, али и по обавезној употреби модалних глагола.

Особе мушког пола су 12 пута користиле намјерне реченице. У свим регистрованим случајевима зависна реченица слиједи главну и уведена је субјунктором *so that*.

9) *Желим да видим образовање које је прилагођено свима, *иако* да свака особа може у *пошћуносћи* да развије *сојсћвени* *пошћенцијал* ујркос *иорјеклу* и *живошним* *ириликама* које *добија* *ири* рођењу.*¹⁵ (БНТ, 2017)

Жене, попут мушкараца, рјеђе користе личне намјерне реченице у односу на узрочне и кондиционалне. Забиљежено је укупно 13 примјера, што је један примјер више у односу на мушкарце. Сви примјери су такође у таквој позицији да слиједе главну клаузу:

¹² [...] will they hold their own in the future *if we build the houses for them, both to rent as well as to buy?*

¹³ *If we don't address the issue of our social care system now, then this is going to collapse.*

¹⁴ I can pledge to you tonight that this is the America that I will serve *if I'm so fortunate enough to become your president.*

¹⁵ I want to see an education that really does work for all *so that everybody can develop their full potential irrespective of their background and the life chances they've given at birth.*

10) Морамо обезбиједити додатну помоћ малим предузећима како би моли да приушти здравствено осигурање својим радницима.¹⁶ (СПД, 2016)

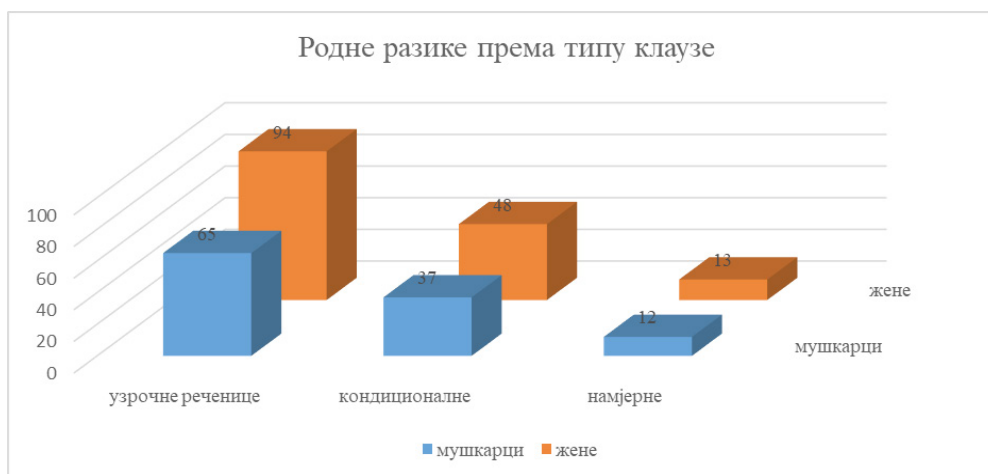
Допусне (концесивне) реченице

Допусне реченице су оне код којих „садржина не погодује вршењу, постојању или настојању онога што се казује главном реченицом, а ово се и при томе врши или изврши, односно буде или бива“ (Стевановић, 1986, стр. 909). Дакле, одлика им је постојање узрочно-последичног односа, али узрок овдје изазива неочекиване последице (Мразовић и Вукadinовић, 1990, стр. 535). Концесивне реченице препознају се по субјунктору *although* и нешто неформалнијем парњаку *though*, као и везницима *while*, *where as* и *even if* (Grinbaum i Kverk, 2009, str. 319–320).

У корпусу није пронађен ниједан примјер допусних зависних клауза ни у говору жена ни у говору мушкараца. С обзиром на семантичко значење допусних клауза и убјеђивачку функцију политичког дискурса, очекивали бисмо значајан број оваквих реченица.

Интерпретација резултата и дискусија

Када се осврнемо на резултате анализе, можемо донијети неколико закључака о родним разликама, који су уочљиви из *Графикана 1* и *Графикана 2*.

Графикон 1. Родне разлике према типу адвербијалне клаузе

¹⁶ We've got to provide some additional help to small businesses so that they can afford to provide health insurance.

Први закључак јесте да су жене склоније употреби зависних адвербијалних клауза (*Графикон 1*). Код жена је запажено укупно 155 примјера узрочних, кондиционалних и намјерних зависних реченица у личном облику, а код мушкараца 114. Међутим, нисмо запазили родне разлике када је ријеч о врстама клаузе коју један пол користи више него други. И мушкарци и жене највише користе узрочне клаузе (мушкарци 65 примјера, жене 94), друге по реду су кондиционалне (мушкарци 37, жене 48), а најмање се користе намјерне клаузе (мушкарци 12, жене 13). *Графикон 1* показује тренд опадања употребе ових клауза за оба пола од узрочних, преко кондиционалних, до намјерних. Наши резултати нису у складу са резултатима истраживања које је спровела Мандорф (2002), у којем се наводи да жене у много већој мјери користе узрочне и намјерне реченице него мушкарци. Још један закључак ове ауторке односи се на статистички значајно већу употребу допусних клауза од стране мушкараца. У нашем корпусу није пронађен ниједан примјер допусних клауза, ни у мушком ни у женском поткорпусу, тако да ту тврдњу нисмо могли испитати.

Сљедећа хипотеза односи се на корелацију између пола и позиције зависне адвербијалне клаузе у односу на главну клаузу. Мандорф (2002) је доказала да родне разлике постоје и да жене ове клаузе наводе након главних (у постпозицији), док нема значајних родних разлика када су клаузе употријебљене у препозицији (прије главне клаузе), што се односи на употребу узрочних, кондиционалних и намјерних реченица, али не и допусних. Жене користе постпозицију више, наводи Мандорф, јер информације које се налазе у тој позицији нису пресупониране, и тиме се „епистемички модификује пропозиција која је изражена у главној клаузи“¹⁷ (2002, str. 166). Другим ријечима, финалном позицијом адвербијалних клауза жене се најчешће ограђују од истинитости става који износи. С друге стране, мушкарци чешћом употребом ових клауза у препозицији изражавају већу сигурност у истинитост пропозиције која је дата у главној реченици. Анализом политичког дискурса (четири политичке дебате) долазимо до нешто друкчијих резултата. *Графикон 2* показује да позиција зависне клаузе у нашем корпусу не упућује на разлику између мушког и женског говора.

¹⁷ “[...] epistemically modify the proposition expressed in the main clause.”

Графикон 2. Родне разлике према позицији зависне клаузе.

Поред тога што се оба пола приближно једнако служе овим врстама клауза, нема родних одступања ни када испитамо позицију зависне клаузе у односу на главну. Узрочне и намјерне реченице се више користе у постпозицији, за разлику од кондиционалних, гдје влада супротан тренд. Ако бисмо број примјера посматрали статистички, могли бисмо запазити скоро идентичне проценте употребе код жена и мушкараца. Узрочне реченице мушкарци користе у препозицији 1,53% од укупног броја примјера (65), а у постпозицији 98,46%. Жене ове реченице користе у препозицији 2,12%, а у постпозицији 97,87%. Статистички сличне вриједности опажамо и код кондиционалних реченица: 73% употребе у препозицији од стране мушког пола и 75% од стране женског пола. Намјерне реченице оба пола користе искључиво у постпозицији (100%).

Овакве резултате анализе можемо објаснити квантитетом и природом корпуса. Наиме, истраживање које смо спровели рађено је на непоредиво скромнијем корпусу у односу на истраживање њемачке лингвистике, на чије смо се резултате позвали у овом раду. Четири политичке дебате чине приближно шест сати говорног дискурса из којег смо сакупили укупно 269 примјера три врсте личних прилошких реченица, насупрот 4.500 примјера ауторке Мандорф. Поред тога, наш корпус је заснован само на политичком дискурсу, што је могло утицати на резултате анализе. Иако политичке дебате имају убјеђивачку функцију, обрадом корпуса дошли смо до закључка да политичари у нашем корпусу, мушкарци и жене, показују мању сигурност у истинитост онога што говоре, ако кренемо од тврдње коју је изнијела Холмс (1984) да реченице у постпозицији функционишу као реченичне ограде (енгл. *clausal hedges*).

Закључна разматрања

Анализом родних разлика у употреби четири врсте зависних прилошких реченица, издваја се неколико занимљивих закључака.

Жене су склоније субординацији, барем у погледу истраживаних облика прилошких реченица, пошто њихов политички дискурс чини 57,62% цјелокупне грађе. Нису забиљежене родне разлике у учесталости јављања три типа клауза, тако да код оба пола узрочне реченице доминирају (М [57,01%] : Ж [60,64%]), а условне и намјерне реченице заузимају друго (М [32,45%] : Ж [30,96%]), односно треће мјесто (М [10,52%] : Ж [8,38%]). Корпус не потврђује тезу по којој жене у много већој мјери користе узрочне и намјерне реченице јер је женски дискурс богатији за само 29 примјера узрочних реченица и један примјер намјерних. Родне разлике нису очигледне ни када се ради о позицији зависне клаузе, као што статистички подаци показују: узрочне реченице у препозицији (М [1,53%] : Ж [2,12%]), узрочне реченице у постпозицији (М [98,46%] : Ж [97,87%]); кондиционалне реченице у препозицији (М [73%] : Ж [75%]), кондиционалне реченице у постпозицији (М [27%] : Ж [25%]); намјерне реченице у препозицији (М [0%] : Ж [0%]), намјерне реченице у постпозицији (М [100%] : Ж [100%]). Дакле, на основу изложених резултата анализе намеће се закључак да се у употреби узрочних, кондиционалних и намјерних реченица не осликавају јасне разлике међу половима.

Резултати наше анализе показују неподударности са раније постављеним тезама, тако да би било пожељно спровести родне студије које би обухватиле не само цјелокупан систем зависних прилошких реченица већ и остале синтаксичке сегменте, као и друге нивое лингвистичке анализе. Такође, било би добро у неким даљим истраживањима испитати употребу зависних прилошких клауза са посебним освртом на њихову позицију у говору политичара уопште, али такође узевши у обзир и разлике у полу.

ЛИТЕРАТУРА

- Brown, P. and Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Greenbaum, S. and Quirk, R. (2009). *A student's grammar of the English language*. Edinburgh: Longman.
- Dauglas, B., Conrad, S. and Leech, G. (2003). *Longman student grammar of spoken and written English* (2nd ed.). Edinburgh: Longman.
- Collins Cobuild English Grammar* (1990). London and Glasgow: Collins Publisher & The University of Birmingham.
- Kristal, D. (1988). *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike*. Preveli s engleskog Ivan Klajn i Boris Hlebec. Beograd: Nolit (A dictionary of linguistics and phonetics (1985)). Basil Blackwell Ltd.
- Lakoff, R. (1975). *Language and Woman's Place*. New York: Harper Colophon.
- Mondorf, B. (2002). Gender Differences in English Syntax. *Journal of English Linguistics*, 2, 158–180.
- McElhinny, B. (2003). *Theorizing Gender in Sociolinguistics and Linguistic Anthropology*. // The Handbook of Language and Gender (ed. Janet Holmes and Miriam Meyerhoff). Maiden / Oxford / Melbourne / Berlin: Blackwell Publishing Ltd, 21–42.
- Mrazović, P. i Vukadinović, Z. (1990). *Gramatika srpkohrvatskog jezika za strance*. Sremski Karlovci i Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića Sremski Karlovci i Dobra vest Novi Sad.
- Radovanović, M. (2003). *Sociolingvistika* (3. izd.). Sremski Karlovci, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Romaine, S. (2000). *Language in society: An introduction to sociolinguistics* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Savić, S. i ostali (Prir.). (2009). *Rod i jezik*. Novi Sad: Ženske studije i istraživanja/Futura publikacije.
- Станојчић, Ж. и Поповић, Љ. (2008). *Грамаџика српској језика за ѓм-назије и средње школе* (11. изд.). Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Стевановић, М. (1986). *Савремени српскохрвајтски језик II* (5. изд.). Београд: Научна књига.
- Hewings, M. (2005). *Advanced grammar in use: a self-study reference and practice book for advanced students of English with answers* (2nd ed.). New York: Cambridge University Press.

Корпус:

- БНТ – Sky News. (2017). *The Battle for Number 10: Theresa May vs Jeremy Corbyn*. Преузето са: https://www.youtube.com/watch?v=1mN_zZq-lQts&t=61s. Датум приступа: 01. 09. 2018.
- КТЛС – BBC. (2017). *Question Time – Leaders Special: Theresa May vs Jeremy Corbyn*. Преузето са: <https://www.youtube.com/watch?v=zgIKMN-qMGk&t=53s>. Датум приступа: 01. 09. 2018.
- СПД – NBC NEWS. (2016). *The Second Presidential Debate: Hillary Clinton vs Donald Trump*. Преузето са: <https://www.youtube.com/watch?v=FRII2SQ0Ueg>. Датум приступа: 01. 09. 2018.
- ФПД – NBC NEWS. (2016). *The First Presidential Debate: Hillary Clinton vs Donald Trump*. Преузето са: <https://www.youtube.com/watch?v=855Am6ovK7s>. Датум приступа: 01. 09. 2018.

Svetlana Vuksanović
Minja Radonja

GENDER DIFFERENCES IN THE USE OF ENGLISH ADVERBIAL CLAUSES

Summary

This paper is concerned with gender differences in the use of four types of finite adverbial clauses in the English language – reason, conditional, purpose and concessive clauses. We used four randomly chosen presidential debates including both British and American English varieties, so as to examine hypotheses in similar studies and make a contribution by establishing a correlation between structural language features and gender. It has been determined that women prefer subordination since their political discourse contribution comprises 57.62% of total examples. Reason clauses are dominant in both male and female subcorpora, followed by conditional and purpose clauses. Women use more reason (M [65] : F [94]) and purpose clauses than men (M [12] : F [13]), with negligible percentage differences. Gender differences are not evident in the position of subordinate clause: preposed reason clauses (M [1.53%] : F [2.12%]), postposed reason clauses (M [98.46%] : F [97.87%]); preposed conditional clauses (M [73%] : F [75%]), postposed

conditional clauses (M [27%] : F [25%]); preposed purpose clauses (M [0%] : F [0%]), postposed purpose clauses (M [100%] : F [100%]). Therefore, the use of examined types of adverbial clauses did not reveal correlation between language and gender.

Key words: the English language, adverbial clauses, preposition, postposition, gender differences